

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

**घातक विषादीको प्रयोग निर्मूलीकरण गरौं,
आफ्नो र भावी सन्ततिको रक्षा गरौं ।**

नेपालमा प्रतिवन्धित विषादीहरूको नामावली

१. क्लोरोडेन	९. बी.एच.सी
२. डि.डि.टी	१०. लिन्डेन
३. डाइएल्ड्रिन	११. फस्फामिडान
४. इन्ड्रिन	१२. अर्गानो मर्करी कम्पाउण्ड
५. अल्ड्रिन	१३. मिथाइल पाराथियन
६. हेप्टाक्लोर	१४. मोनोक्रोटोफस
७. माइरेक्स	१५. इण्डोसल्फान
८. टोक्साफेन	१६. फोरेट

अनावश्यक विषादीको प्रयोगले मानिसमा देखिने असरहरू

विषादीले पुरुषको सन्तान उत्पादन क्षमतामा हास न्याउँदछ ।

सावधान ! विषादीले क्यान्सर गराउन सक्दछ । कलेजो, मृगौला तथा मुटुमा गम्भीर असर गर्न सक्दछ ।

बालबालिकाको शरीरको अङ्गहरूमा मासु पलाउने (ट्यूमर) समस्या उत्पन्न गर्दछ ।

बालबालिकामा आपाङ्गता ल्याउँदछ ।

विषादीको प्रभावले बालबालिकामा टाउको ठुलो हुने समस्या देखा पर्दछ ।

बालबालिकामा पूर्ण प्यारालाइसिस (अपाङ्गता)को अवस्था भ्रूजना हुन्छ ।

जन्मतिरै नयाँ DNA को अतिक्रमण भएपछि जन्म बच्कामा बिरामी लाग्दछ ।

Photo: Department of Health and Family Welfare, Government of Kerala, India

क्षेत्रीय बाली संरक्षण प्रयोगशाला
हरिहरभवन, ललितपुर, फोन : ०१-५५३६४६२
ई-मेल : rpp14@gmail.com
वेबसाइट : www.rpplc.gov.np

असार महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

- खेतीपाती**
- धान रोपाईं शुरु गर्ने ।
  - हरियोमल जोतेर एक हप्ता कुहाउने र त्यसपछि धान रोप्ने ।
  - फूलहरू कम फुल्ने भएकोले मौरीलाई चिनी चास्नी दिने ।
  - सदाबहार वर्गका फलफूल बिरुवा तयार गरी खाडलमा सार्ने, बगैँचा सरसफाई गर्ने र पानी निकासको व्यवस्था मिलाउने ।
  - चैते धान थन्काउने ।
  - भित्री मधेश र तराईमा बागेश्वरी, रामपुर १ जातका रहर रोप्ने ।
  - उच्च पहाडी भेकमा आलुको बीउ छनौट गर्ने ।
- पशुपालन**
- वर्षे गोलभेंडा खेती गरिने ठाउँमा गोलभेंडाको बेर्ना सार्ने ।
  - महिनाको अन्ततिर अगौटे काउलीको बीउ अग्लो ब्याडमा पातलो हुने गरी राख्ने ।
  - मध्य पहाडमा बहुवर्षिय नेपीयर घाँसको सेटहरू सार्ने ।
  - पशुवस्तुमा खोरेत विरुद्ध खोप लगाउने नाम्ले/माटे रोग लाग्न सक्ने हुँदा पुनः एकपटक औषधी खुवाउने ।
  - गाइभैंसीहरू ब्याउने समयमा दुब्लापातला माउहरूमा भंडार फर्कने, साल नझर्ने, ब्याउन कठिन हुने समस्याहरू आउन सक्ने भएकाले पोषिलो घाँस तथा दाना खुवाउने ।

साउन महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

- खेतीपाती**
- तराई र भित्री मधेशमा धान रोपाईंमा निरन्तरता दिने ।
  - मध्य तथा तल्लो पहाडी भेकमा मकै भाँचेपछि ६/७ दिन घाममा सुकाएर मात्र भण्डार गर्ने ।
  - मध्यपहाडमा पाकेका मकै भाँचेर वा मकैसँगै कोदो रोप्ने तथा बारीमा भटमास रोप्ने ।
  - बगैँचामा पानीको निकासको राम्रो प्रबन्ध गर्ने ।
  - तराईमा हरियो मल पल्टाउने कार्य गर्ने ।
  - साउने जातको अलैची टिप्ने ।
  - सुन्तला जातको फलफूलमा पात खाने कीरा र पतेरो नियन्त्रण गर्न सिफारिस भएको विषादी छर्ने ।
  - सुन्तला बोटका हाँगा रोगले कुहिएको भाए कुहिएको बोक्राहरू हटाई बाडो पेट लगाउने ।
- पशुपालन**
- आँप, लिचि लगायतका फलफूलहरूमा फल टिपिसकेपछि राम्ररी पाकेको गोठेमल प्रति बोट १-२ डोको खाल्टो खनेर माटोमा मिसाउने ।
  - असारको शुक्रमा रोपिएको धानमा यस महिनाको अन्त्यतिर युरिया मल दिने ।
  - बेसी र खोंचमा डयाड पारी अगौटे काउली लगाउने ।
  - वर्षे फलफूल बगैँचामा गोडमेल र सरसफाई गर्ने ।
- पशुपालन**
- हरियो घाँस बढी भएमा हे र साइलेज बनाएर राख्ने ।
  - गाई, भैंसीका पाडापाडी, बाच्छावाच्छीलाई जन्मेको ३/३ हप्ताको उमेरमा जुकाको औषधी खुवाउने ।

वि. सं. २०७८ असार				नेपाल संवत् १९३७	वि. सं. २०७८ साउन				
June/July 2017 AD					July/Aug. 2017 AD				
नवमी ४ 18	प्रतिपदा/द्वितीया ११ 25	नवमी १८ 2	गुरु पूर्णिमा २५ 9	आइतवार SUNDAY	सप्तमी १ 16	औंसी ८ 23	सप्तमी १५ 30	चतुर्दशी २२ 6	षष्ठी २९ 13
दशमी ५ 19	तृतीया १२ 26	दशमी १९ 3	प्रतिपदा २६ 10	सोमवार MONDAY	अष्टमी २ 17	प्रतिपदा ९ 24	अष्टमी १६ 31	पूर्णिमा २३ 7	सप्तमी ३० 14
योगिनी एकादशी ६ 20	चतुर्थी १३ 27	हरिशयनी एकादशी २० 4	द्वितीया २७ 11	मंगलवार TUESDAY	नवमी/दशमी ३ 18	द्वितीया १० 25	नवमी १७ Aug. 1	प्रतिपदा २४ 8	अष्टमी ३१ 15
द्वादशी ७ 21	पञ्चमी १४ 28	द्वादशी २१ 5	तृतीया २८ 12	बुधवार WEDNESDAY	कामिका एकादशी ४ 19	तृतीया ११ 26	दशमी १८ 2	द्वितीया २५ 9	नवमी ३२ 16
षष्ठी १ 15	त्रयोदशी ८ 22	षष्ठी १५ 29	त्रयोदशी अहोरात्र २२ 6	विहीवार THURSDAY	द्वादशी ५ 20	चतुर्थी १२ 27	पुत्रदा एकादशी १९ 3	तृतीया २६ 10	
सप्तमी २ 16	चतुर्दशी ९ 23	सप्तमी १६ 30	त्रयोदशी २३ 7	शुक्रवार FRIDAY	त्रयोदशी ६ 21	नागपञ्चमी १३ 28	द्वादशी २० 4	चतुर्थी २७ 11	
अष्टमी ३ 17	औंसी १० 24	अष्टमी १७ July 1	चतुर्दशी २४ 8	शनिवार SATURDAY	चतुर्दशी ७ 22	षष्ठी १४ 29	त्रयोदशी २१ 5	पञ्चमी २८ 12	

१३ गते - जनै पूर्णिमा, रक्षा बन्धन, २४ - गाईजात्रा (काठमाण्डौ उपत्यकालाई मात्र), ३० - श्री कृष्ण जन्माष्टमी

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

**कृषि व्यवसायमा कृषक उद्यमीदेखि
कृषिविज्ञ, समाजसेवी, कलाकार तथा
राजनीतिज्ञसम्म सम्मिलन हुनुहुन्छ ।
कृषि सम्मानित पेशा हो ।**

आर्थिक वर्ष २०७२/०७३ मा राष्ट्रपति
उत्कृष्ट कृषक पुरस्कार प्राप्त गर्ने कृषक व्यवसायीहरू

क्र.सं.	कृषकको नाम	ठेगाना	मोबाईल नं.	बाली र वस्तु	पुरस्कार
१	श्री इमान बहादुर गुरुङ	लाहाचोक ७ कास्की	९८०४१३०८६३	भैंसीपालन	सर्वोत्कृष्ट
२	श्री देवी कुमारी ओली (दाहाल)	शिवसताक्षी-७, भापा	९८४२६२८१७७	मौरीपालन	उत्कृष्ट
३	श्री रडदान तामाङ	मन्थली न.पा-२, रामेछाप	९८४४२०२६००	फलफूल	उत्कृष्ट
४	श्री शर्मा चौधरी	राजापुर न.पा-१२, बर्दिया	९८६८१०६५५५	खाद्यान्न	उत्कृष्ट
५	श्री विनोद कुमार शाह	टिकापुर न.पा.-१४, कैलाली	९८१५४४६७५३	केरा खेती	उत्कृष्ट

आधुनिक कृषि: समुन्नत कृषक

मदौ महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- धानमा गवारो लागेमा नियन्त्रण गर्ने ।
- धानबालीमा गोडमेल गरी पहिलो टप ड्रेसिङ गरेको २५-३० दिनपछि ६० के.जी./हे. का दरले युरिया मलले दोस्रो टप ड्रेसिङ गर्ने ।
- डम्बरसाई जातको अलैंची टिप्ने ।
- भदौको दोस्रो हप्तासम्ममा पाखो बारीमा मकै भाँचेपछि आकाश र प्रकाश जातको बोडी रोप्ने । बीउको लागि छानेको मकै तथा भण्डारण गरिएका अन्नहरू एकपटक हेरेर राप्परी सुकाउने र मेटल बीन वा सुपर ग्रेन ब्यागमा राख्ने ।
- स्याउको भुवादार लाही कीरा नियन्त्रण गर्ने ।
- तल्लो पहाडी भेकमा बेमौसमी प्याजको गाना उत्पादन गर्न प्याजका सेट रोप्ने ।

- मुला, रायो जस्ता तरकारीको बीउ छर्ने ।
- भदौको पहिलो हप्तासम्म मास छरिसक्ने ।
- पतझड फलफूलहरूमा फल टिपिसकेपछि राप्परी पाकेको गोडमेल प्रति बोट १-२ डोको बिस्वाको वरिपरि खनेर माटोमा राखी छोप्ने ।

पशुपालन

- गाई, भैंसीलाई भ्यागुते रोग विरुद्ध खोप लगाउने ।
- वर्षा याममा भेडा-बाखालाई सुधारिएको गोठ बनाई राख्ने ।
- गाई भैंसीहरू समयमा बाली नगएको भए नजिकको पशुसेवा केन्द्रमा सम्पर्क गर्ने ।
- जै घाँसलाई केराउसँग मिसाएर छर्ने ।

असोज महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- धानबालीमा पतेरोको प्रकोप देखिएमा नियन्त्रण गर्ने । ब्लाष्ट रोगबाट बचाउन बाला निस्कनु अगावै १ पटक र त्यसको ७ देखि १० दिनपछि अर्को पटक सिफारिस विषादीको प्रयोग गर्ने ।
- मास तथा भटमास बालीमा झुसिलकिरा देखिएमा संकलन गरेर नष्ट गर्ने ।
- मध्य पहाडमा काउली, ग्याँठगोवी, मुला, सलगम, रायो, स्विसचाउड, पालुङ्गो, केराउ, चमसुर, लसुन आदि लगाउने ।
- तराई र भित्री मधेशमा असोजको अन्त्यदेखि आलु रोप्न शुरु गर्ने ।
- मध्य पहाडमा कुफ्रिज्योति, एन.पि.आई १०६, डेजिरे, कार्डिनल, र तराईमा कुफ्रि सुन्दरी, कार्डिनल जातका आलु लगाउने ।
- सुन्तला जात फलफूलमा लाग्ने औंसा कीरा नियन्त्रणको लागि फेरोमेन ट्यापको प्रयोग गर्ने तथा चोर हाँगा, सुकेका हाँगा, फेद र जरा कुहिएका बोट भएमा काटेर फाली बोर्डोपेष्ट

पशुपालन

- जै घाँस र केराउको मिश्रण तथा चरनको लागि उपयुक्त बहुवर्षीय घाँस कक्सफुट, हवाईट क्लोभर आदि घाँस छर्ने ।
- बाखालाई शरीरको वजन अनुसार जुका, चुनाको औषधी खुवाउने ।
- भर्खर व्याएका वा दुहना गाईभैंसीमा थुनेलो रोग लाग्न सक्ने भएकाले यसबाट बच्नको लागि उचित उपाय गर्ने र रोग लागिहालेमा नजिकको पशु स्वास्थ्य केन्द्रमा सम्पर्क गरी उपचार गर्ने ।

वि. सं. २०७८ मदौ

Aug./Sept. 2017 AD

नेपाल संवत्
१९३७

वि. सं. २०७८ असोज

Sept./Oct. 2017 AD

वि. सं. २०७८ मदौ				नेपाल संवत् १९३७	वि. सं. २०७८ असोज				
Aug./Sept. 2017 AD					Sept./Oct. 2017 AD				
चतुर्दशी ४ 20	षष्ठी ११ 27	द्वादशी १८ 3	चतुर्थी २५ 10	आइतवार SUNDAY	द्वादशी १ 17	चतुर्थी ८ 24	पापाङ्गशा एकादशी १५ Oct. 1	तृतीया २२ 8	रमा एकादशी २९ 15
कुशे औंसी ५ 21 बाबुको मुख हेर्ने	सप्तमी १२ 28	त्रयोदशी १९ 4	पञ्चमी/षष्ठी २६ 11	सोमवार MONDAY	त्रयोदशी २ 18	पञ्चमी ९ 25	द्वादशी १६ 2	चतुर्थी २३ 9	द्वादशी ३० 16
प्रतिपदा ६ 22	अष्टमी १३ 29 गौरापर्व	चतुर्दशी २० 5 इन्द्रजात्रा उपत्यका विदा	सप्तमी २७ 12	मंगलवार TUESDAY	चतुर्दशी ३ 19 संविधान दिवस	षष्ठी १० 26	त्रयोदशी १७ 3	पञ्चमी २४ 10	त्रयोदशी ३१ 17
द्वितीया ७ 23	नवमी १४ 30	पूर्णिमा २१ 6	अष्टमी २८ 13 जितिया पर्व	बुधवार WEDNESDAY	औंसी ४ 20	सप्तमी ११ 27 फूलपाती	चतुर्दशी १८ 4	षष्ठी २५ 11	
दशमी १ 17	तृतीया ८ 24 हरितालिका तीज	दशमी अहोरात्र १५ 31	प्रतिपदा २२ 7 निजामती सेवा दिवस	विहीवार THURSDAY	प्रतिपदा ५ 21 घटस्थापना	महाअष्टमी १२ 28	कोजाग्रत पूर्णिमा १९ 5	सप्तमी २६ 12	
अजा एकादशी २ 18	चतुर्थी ९ 25	दशमी १६ Sep. 1	द्वितीया २३ 8	शुक्रवार FRIDAY	द्वितीया ६ 22	महानवमी १३ 29	प्रतिपदा २० 6	अष्टमी/नवमी २७ 13	
द्वादशी/त्रयोदशी ३ 19	ऋषिपञ्चमी १० 26	हरिपरिवर्तिनी एकादशी १७ 2	तृतीया २४ 9	शनिवार SATURDAY	तृतीया ७ 23	विजया दशमी १४ 30 दशैंको टीका	द्वितीया २१ 7	दशमी २८ 14	

८ - हरितालिका तीज (महिलालाई मात्र विदा), १०-ऋषिपञ्चमी, १३ - गौरापर्व, २० - इन्द्रजात्रा (काठमाण्डौ उपत्यकालाई मात्र), २२ - निजामती सेवा दिवस (निजामती कर्मचारीहरूका लागि), २८ - जितिया पर्व (जितिया पर्व मनाउने कर्मचारीहरूको लागि मात्र)

३ - संविधान दिवस, ५ - घटस्थापना, ११- १६ सम्म (फूलपाती देखि द्वादसी सम्म), १९ - कोजाग्रत पूर्णिमा

फोन नं.: ०१-५५२५६१७ फ्याक्स ९७७-१-५५२२२५८
Mobile Apps: AICC, KRISHI GHAR

इमेल: info@aicc.gov.np

वेबसाइट : www.aicc.gov.np
किसान कल सेन्टर: १६६००१६५०००

स्थानीय जातको गाईहरूमा कृत्रिम गर्भाधान गराई नश्ल सुधार गरौं, नेपाललाई दूध उत्पादनमा आत्मनिर्भर बनाऔं ।

कार्तिक महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- हिउँदे पतझड फलफूलको नयाँ बगैँचा स्थापना गर्नको लागि रेखाङ्कन गर्ने, खाडल खन्ने र सतहको माटो र मल मिसाई पुर्ने ।
- प्रमुख खाद्यान्न बाली धान थन्क्याउने ।
- गहुँ लगाउने जग्गाको तयारी गर्ने ।
- धान बाली भित्र चना, केराउ र मसुरो छर्ने ।
- उच्च पहाडमा तुषारोले नर्सरीका कलिला बेर्नाहरू मर्न सक्ने हुँदा नर्सरीमा प्लाष्टिकको छहारी दिने ।
- तराई, भित्री मधेश तथा पहाडका बेसीहरूमा तोरी छर्ने ।

पशुपालन

- हिउँदमा हरियो घाँस उत्पादन गर्न राइजोवियमले बीउ उपचार गरी बरसिम छर्ने र अन्य जै, भेच, लुसर्न लगायतका घाँसको बीउ छर्ने ।
- पशुहरूमा भ्यागुते, चरचरे आदि रोग विरुद्ध पुनः खोप लगाउने ।
- माटे, नाम्लेको औषधी खुवाएको ४/५ महिना पुगिसकेको भए वस्तुलाई नाम्लेको औषधी दोहोर्‍याउने ।

मंसिर महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- बजारको अवस्था हेरी सुन्तला जातका फलफूल टिप्ने र समुचित ढङ्गले ग्रेडिङ एवं भण्डार गर्ने ।
- पहाडमा गहुँ छरेको २०/३० दिनभित्र युरियाले टप ड्रेसिङ गरी सिंचाइ गर्ने ।
- तराईमा प्लाष्टिक टनेलभित्र बेमौसमी तरकारी, भेडेखुर्सानी, काँक्रो आदि लगाउने ।
- प्रमुख खाद्यान्नबाली धान राम्रोसँग पाकेपछि काट्ने र सुकाएर भण्डारण गर्ने ।

- तराईमा माछा पोखरीमा ई.यू.एस. रोग देखा पर्न सक्ने भएकाले रोग नियन्त्रणका उपाय अपनाउने ।

पशुपालन

- असोजमा छरेको जै घाँस काटी युरिया टप ड्रेस गरी सिंचाइ गर्ने ।

वि. सं. २०७८ कार्तिक					नेपाल संवत् १९३७/१९३८	वि. सं. २०७८ मंसिर				
Oct./Nov. 2017 AD						Nov./Dec. 2017 AD				
तृतीया ५ 22	नवमी १२ 29	प्रतिपदा १९ 5	नवमी २६ 12	आइतवार SUNDAY	प्रतिपदा ३ 19	अष्टमी १० 26	धान्य पूर्णिमा १७ उधौलीपर्व अपाङ्ग दिवस ३	सप्तमी/अष्टमी २४ 10		
चतुर्थी ६ 23	दशमी १३ 30	द्वितीया/तृतीया २० 6	दशमी २७ 13	सोमवार MONDAY	द्वितीया ४ 20	नवमी ११ 27	प्रतिपदा १८ 4	नवमी २५ 11		
पञ्चमी अहोरात्र ७ 24	हरिबोधिनी एकादशी १४ 31	चतुर्थी २१ 7	उत्पत्तिका एकादशी २८ 14	मंगलवार TUESDAY	तृतीया ५ 21	दशमी १२ 28	द्वितीया १९ 5	दशमी २६ 12		
नरक चतुर्दशी १ 18 कुकुर तिहार	पञ्चमी ८ 25	द्वादशी १५ Nov. 1	द्वादशी २९ 15	बुधवार WEDNESDAY	चतुर्थी ६ 22	मोक्षदा एकादशी १३ 29	तृतीया २० 6	सफला एकादशी २७ 13		
औंसी २ 19 लक्ष्मीपूजा	षष्ठी ९ 26 छठ पर्व	त्रयोदशी १६ 2	त्रयोदशी ३० 16	विहीवार THURSDAY	बिवाह पञ्चमी ७ 23	द्वादशी १४ 30	चतुर्थी २१ 7	द्वादशी २८ 14		
प्रतिपदा ३ 20 गोबर्धन पूजा मह पूजा	सप्तमी १० 27	बैकुण्ठ चतुर्दशी १७ 3	सप्तमी २४ 10	शुक्रवार FRIDAY	बालाचतुर्दशी १ 17	षष्ठी ८ 24	त्रयोदशी १५ Dec. 1	पञ्चमी २२ 8	त्रयोदशी अहोरात्र २९ 15	
द्वितीया ४ 21 भाइटीका	अष्टमी ११ 28	पूर्णिमा १८ 4 मूत्र नाटक जयन्ती	अष्टमी २५ 11 किरान्त धर्मावलम्बीहरूको दिवस	शनिवार SATURDAY	औंसी २ 18	सप्तमी ९ 25	चतुर्दशी १६ 2	षष्ठी २३ 9		

२ - लक्ष्मी पूजा, ३ - गोबर्धन पूजा, ४ - भाइटीका, ९ - छठपर्व, १८ - गुरु नानक जयन्ती, (सिख धर्मावलम्बीहरूका सरकारी कर्मचारीहरूको लागि), २५ - फल्गुनानन्द जयन्ती (किरात धर्मावलम्बीहरूका सरकारी कर्मचारीहरूको लागि)

१७ - उधौली पर्व र योमरी पुन्ही र ज्यापू दिवस, अन्तराष्ट्रिय अपाङ्ग दिवस (अपाङ्ग कर्मचारीहरूका लागि मात्र)

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

कृषि यान्त्रिकीकरणमार्फत कृषि क्षेत्रलाई आधुनिक र व्यावसायिक कृषिमा रूपान्तरण गरी समुन्नत र दिगो कृषि विकासमा जोड दिऔं ।

पुष महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

- खेतीपाती**
- हिउँदे आलुलाई उकेरा दिई सिंचाई गर्ने ।
  - तल्लो पहाडी भेक र तराईमा प्याज रोप्ने ।
  - आलु, गोलभेंडालाई डढुवा रोगबाट बचाउन सिफारिस गरिएको विषादी छर्ने ।
  - असोज-कार्तिकमा लगाईएको हिउँदे मकैलाई गोडमेल गरी सिंचाई गर्ने ।
  - गहुँ छरेको २१-२५ दिनभित्र पहिलो सिंचाई गरी युरिया ३ के.जी. प्रति रोपनीको दरले प्रयोग गर्ने ।
  - पतझड फलफूलमा काँटछाँट गर्ने, मौरीलाई चिसोबाट बचाउने र आवश्यक भएमा चिनी चास्नी दिने ।
  - मुसुरो बालीमा भारपात हटाई सिंचाई गर्ने ।
  - काउली, बन्दा वर्गको तरकारी लगाउँदा माटोमा बोरेक्स नमिसाएको भए २ ग्राम बोरेक्स/लि. पानीमा मिसाई
- स्प्रे गर्ने ।**
- बेमौसमी तरकारी काँक्रो, फर्सी, लौका उत्पादन गर्नको लागि प्लाष्टिक टनेलमा बेना जमाउने ।
  - सुन्तला र जुनारमा कलमी गर्ने ।
- पशुपालन**
- छिटो बढ्ने डाले घाँसको कटिङ्ग सार्ने ।
  - जाडोको समयमा मनतातो कुँडोसँग खनिज मिसाएर खुवाउने तथा निश्चित मात्रामा नून दिने । वर्षायाममा हरियो घाँसबाट बनाएको साइलेज खुवाउन शुरु गर्ने ।
  - पशुवस्तुलाई चिसोबाट जोगाउन गोठलाई सुकेको ढोड, कोदोको नल वा गहुँको छ्वालीले बेर्ने ।

माघ महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

- खेतीपाती**
- गहुँ बालीमा सिंचाई गर्ने र दोस्रो टप ड्रेस गर्ने ।
  - फलफूलमा काँटछाँट गर्ने, मलखाद दिने, सिंचाई गर्ने र फेदमा छापो राख्ने ।
  - हिउँदे मकै गोडमेल गरी युरियाले टप ड्रेसिङ्ग गर्ने ।
  - आलु र ताजा तरकारीको बजार व्यवस्थापनमा ध्यान दिने ।
  - बसन्ते मकै लगाउन जग्गाको तयारी गर्ने, तराई र भित्री मधेशमा लगाईएको आलु भित्र्याउने ।
  - माघको दोस्रो हप्तादेखि उखु रोप्न शुरु गर्ने ।
  - तोरीको कोसाहरू केही सुक्न र पहेँलिन थालेपछि काट्ने ।
- तराईमा रामतोरिया, घिरौला, करेला, बेसी खोचमा सिमी, बोडी, गोलभेंडा, खुसांनी र मध्य पहाडमा ब्रोकाउली, बन्दा, पालुङ्गो, सिमी, बोडी, गोलभेंडा, खुसांनी लगाउने ।**
- पशुपालन**
- दुधालु पशुलाई जै, बर्सिम आदि हरियो घाँस नल वा परालसँग मिसाएर खुवाउने ।
  - पशुवस्तुलाई चिसोबाट जोगाउन गोठलाई न्यानो पार्ने ।

वि. सं. २०७८ पुस					नेपाल संवत् १९३८	वि. सं. २०७८ माघ				
Dec./Jan. 2017/18 AD						Jan./Feb. 2018 AD				
त्रयोदशी ३० 14	चतुर्दशी २ 17	षष्ठी ९ 24	त्रयोदशी १६ 31	षष्ठी २३ 7	आइतवार SUNDAY		चतुर्थी ७ 21	द्वादशी १४ 28	चतुर्थी २१ 4	विजया एकादशी २८ 11
	सोमबारे औंसी ३ 18	सप्तमी १० 25	चतुर्दशी १७ 2018 JAN 1	सप्तमी २४ 8	सोमवार MONDAY	चतुर्दशी १ माघे संक्रान्ति १५	श्री पञ्चमी ८ सरस्वती जयन्ती २२	त्रयोदशी १५ 29	पञ्चमी २२ 5	द्वादशी २९ 12
	प्रतिपदा ४ 19	अष्टमी ११ 26	पूर्णिमा/प्रतिपदा १८ 2	अष्टमी २५ 9	मंगलवार TUESDAY	औंसी अहोरात्र २ 16	षष्ठी ९ 23	चतुर्दशी १६ शहीद दिवस ३०	षष्ठी २३ 6	
	द्वितीया ५ 20	नवमी १२ 27	द्वितीया १९ 3	नवमी २६ 10	बुधवार WEDNESDAY	औंसी ३ 17	सप्तमी १० 24	पूर्णिमा १७ 31	सप्तमी २४ 7	
	तृतीया ६ 21	दशमी १३ 28	तृतीया २० 4	दशमी २७ पृथ्वी जयन्ती ११	विहीवार THURSDAY	प्रतिपदा ४ सोनाम ल्होसार १८	अष्टमी ११ 25	प्रतिपदा १८ Feb. 1	अष्टमी २५ 8	
	चतुर्थी ७ 22	पुत्रदा एकादशी १४ 29	चतुर्थी २१ 5	षट्तिला एकादशी २८ 12	शुक्रवार FRIDAY	द्वितीया ५ 19	नवमी १२ 26	द्वितीया १९ 2	नवमी २६ 9	
त्रयोदशी १ 16	पञ्चमी ८ 23	द्वादशी १५ तमु ल्होसार ३०	पञ्चमी २२ 6	द्वादशी २९ 13	शनिवार SATURDAY	तृतीया ६ 20	दशमी/भीमा एकादशी १३ 27	तृतीया २० 3	दशमी २७ 10	

१० - क्रिसमस डे (इशाई धर्मावलम्बीहरूको पर्व), १५ - तमु ल्होसार, २७ - पृथ्वी जयन्ती

१- माघी पर्व, ४-सोनाम ल्होसार, ८- बसन्तपञ्चमी १६-शहीद दिवस

नेपाल सरकार
कृषि विकास मन्त्रालय
कृषि सूचना तथा सञ्चार केन्द्र
हरिहरभवन, ललितपुर

कृषिमा आधारित अर्थतन्त्रबाट कृषिजन्य उद्योगमा रूपान्तरित व्यावसायिक, दिगो एवं आत्मनिर्भर कृषि क्षेत्रको विकासका लागि स्वदेशी सोच, स्वदेशी लगानी र आन्तरिक संस्थागत जनशक्तिबाट तयार भएको कृषि क्षेत्रको पहिलो परियोजना **प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकिकरण परियोजना**

फागुन महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- मध्य तथा तल्लो पहाडी क्षेत्रमा सिफारिस गरिए अनुसार उन्नत जातको मकै लगाउने।
- केराको तरबार पाते सकस छनोट गरी रोप्ने।
- सुन्तला, केरा र अन्य फलफूलको बोटमा मल राखी सिंचाई गर्ने र छापो राख्ने।
- तराईमा मौरी गोला छुट्याउने।
- तराई, बेसी र खोंचहरूमा रामतोरिया, सिमि, बोडी तथा लहरे तरकारी लगाउने।
- गहुँ खेतमा सिंचाई गर्ने।
- सिंचाई सुविधा भएको तराई र बेसीमा चैते धानको बेना तयार गर्न ब्याड राख्ने।

- उखु रोपेको ४५ देखि ६० दिन भित्र प्रथम सिंचाई र त्यसपछि २०-२५ दिनको फरकमा वर्षा शुरू नभएसम्म सिंचाई गर्दै जाने।
- उच्च पहाडमा आलु बाली लगाउने।
- पाकेको तोरी उखेली ३-४ दिन घाममा सुकाई उचित भण्डारण गर्ने।

पशुपालन

- बरसीम, जै आदि घाँस काटी वस्तुलाई खुवाउने र युरियाले टप ड्रेसिङ गरी सिंचाई गर्ने।

चैत महिनामा गरिने केही प्रमुख कृषि कर्महरू

खेतीपाती

- चैते धान रोपाई गर्ने।
- गहुँ, जौ आदि भित्र्याउने र राम्रोसँग सुकाएर भण्डार गर्ने। तराई र भित्री मधेशमा गहुँ काटेपछि मुँगको खेती गर्ने।
- मध्य पहाडमा फर्सी परिवारका तरकारीहरू, गोलभेंडा, भण्टा, खुसानी, भेडेखुसानी आदि तरकारीको बेना सार्ने।
- फलफूल बगैँचामा गोडमेल तथा सिंचाई गर्ने र छापो हाल्ने।
- आरुमा लाग्ने पात खुम्चिने रोगबाट बचाउन फूल फुल अगावै वा फूल झरिसकेपछि दुस्रीनाशक विषादीले उपचार गर्ने।
- मकैको बोटहरू छाँटेर गोडमेल गर्ने, सिंचाई गर्ने र युरिया टप ड्रेस गर्ने।
- वर्षे आलुलाई गोडमेल गरी उकेरा दिने र तरकारी बालीमा

रोगकीरा नियन्त्रण गर्ने तर्फ ध्यान दिने।

- पहाडको तल्लो र मध्य भेगमा केराको बिरुवा रोप्ने।

पशुपालन

- घाँसको लागि मकै र टियोसेन्टी जस्ता बालीहरू रोप्ने।
- भ्यागुते, चरचरे र खोरेत रोग लाग्न सक्ने भएकोले बेलैमा सचेत हुनुपर्ने।
- तराई र भित्री मधेश क्षेत्रमा नाम्ले परजीविको आक्रमणबाट पशुहरूलाई बचाउन यसको रोकथाममा ध्यान दिने।

वि. सं. २०७८ फागुन				Feb./Mar. 2018 AD		नेपाल संवत् १९३८	वि. सं. २०७८ चैत				Mar./Apr. 2018 AD	
	तृतीया ६ 18	दशमी १३ 25	तृतीया २० 4	नवमी २७ 11	आइतवार SUNDAY			प्रतिपदा ४ 18	अष्टमी/रामनवमी ११ 25	प्रतिपदा १८ Apr. 1	अष्टमी २५ 8	
	चुतर्थी ७ 19	आमलिका एकादशी १४ 26	चतुर्थी २१ 5	दशमी २८ 12	सोमवार MONDAY			द्वितीया ५ 19	दशमी १२ 26	द्वितीया १९ 2	नवमी २६ 9	
त्रयोदशी १ 13	पञ्चमी ८ 20	द्वादशी १५ 27	पञ्चमी २२ 6	पापमोचनी एकादशी २९ 13	मंगलवार TUESDAY			तृतीया ६ 20	कामवा एकादशी १३ 27	तृतीया २० 3	दशमी २७ 10	
चतुर्दशी २ 14	षष्ठी ९ 21	त्रयोदशी १६ 28	षष्ठी २३ 7	द्वादशी ३० 14	बुधवार WEDNESDAY			चतुर्थी ७ 21	द्वादशी १४ 28	चतुर्थी २१ 4	बरुथिनी एकादशी २८ 11	
औंसी ३ 15	सप्तमी १० 22	चतुर्दशी/फागु पूर्णिमा १७ Mar. 1	सप्तमी २४ 8		विहीवार THURSDAY		त्रयोदशी १ 15	पञ्चमी ८ 22	त्रयोदशी १५ 29	पञ्चमी २२ 5	एकादशी २९ 12	
प्रतिपदा ४ 16	अष्टमी ११ 23	प्रतिपदा १८ 2	अष्टमी अहोरात्र २५ 9		शुक्रवार FRIDAY		चतुर्दशी २ 16	षष्ठी ९ 23	चतुर्दशी १६ 30	षष्ठी २३ 6	द्वादशी ३० 13	
द्वितीया ५ 17	नवमी १२ 24	द्वितीया १९ 3	अष्टमी २६ 10		शनिवार SATURDAY		औंसी ३ 17	सप्तमी १० 24	पूर्णिमा १७ 31	सप्तमी २४ 7		

२ - महाशिवरात्री, ४ - ग्याल्बो ल्होसार, ७ - राष्ट्रिय प्रजातन्त्र दिवस, १७ गते - होली, १८ गते तराईमा होली, २४ - अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस

३-घोडेजात्रा (काठमाडौं उपत्यकालाई मात्र), ११- रामनवमी, १५-महावीर जयन्ती (जैन धर्मावलम्बीहरूका सरकारी कर्मचारीहरूको लागि)